

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΕΝΔΟΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 22 ΙΟΥΛΙΟΥ 2024
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

1° ΚΕΙΜΕΝΟ

Η κατανόηση κειμένου είναι ζήτημα δημοκρατίας

Την αχίλλειο πτέρνα της εκπαίδευσης δεν χρειάζονταν οι απογοητευτικές επιδόσεις των Ελλήνων μαθητών στον διαγωνισμό της PISA¹ για να την αντιληφθούμε. Αυτό που ονομάζουμε παιδεία είναι στην πραγματικότητα ένας μηχανισμός αποθήκευσης πληροφοριών ο οποίος ισοπεδώνει κάθε δημιουργική ικμάδα² του εφήβου. Δεν τον εκπαιδεύει ούτε να τις αξιολογεί ούτε να τις ιεραρχεί.

Τι θα πει είμαι καλός στην Ιστορία; Θα πει ότι έχω την ικανότητα να απομνημονεύω δεκάδες σελίδες από το βιβλίο της Ιστορίας από το οποίο αντλείται η εξεταστέα ύλη και από το οποίο εξαρτάται η προαγωγή μου ή η εισαγωγή μου σε κάποια πανεπιστημιακή σχολή. Δεν αναφέρομαι τυχαία στην Ιστορία. Δεν τη διδάσκουν ιστορικοί. Τη διδάσκουν φιλόλογοι, ακόμη και καθηγητές Γαλλικών. Οπότε κι αυτοί χρησιμοποιούν ως βοήθημα το βιβλίο, το οποίο δεν έχουν την επιστημονική επάρκεια να κρίνουν. Το ακολουθούν κατά γράμμα δίνοντας το «καλό παράδειγμα» στους μαθητές τους. Το αποτέλεσμα είναι ότι μετά το πέρας της δοκιμασίας ο έφηβος ακούει Ιστορία και το βάζει στα πόδια. Και με ποιον τρόπο διδάσκεται η λογοτεχνία; Σαν μάθημα ανατομίας στο νεκροτομείο. Πληροφορίες για τη δομή των κειμένων. Η αισθητική δύναμη και η γλωσσική πλαστική είναι καλυμμένες κάτω από τον ποδόγυρο, σαν τους γυναικίους αστραγάλους στη βικτωριανή εποχή.

Το ζητούμενο είναι η κατανόηση κειμένου. Τι θα πει κατανόηση κειμένου; Θα πει ότι διαβάζω ένα κείμενο ή ακούω έναν αρθρωμένο λόγο και έχω τα εργαλεία να αξιολογήσω τις πληροφορίες και τη σκέψη που τις συνέχει, κοινώς να τις αφομοιώσω, να τις κάνω δικές μου και να απορρίψω ό,τι περισσεύει. Αν μάλιστα συνυπολογίσουμε στα σμήνη των πληροφοριών το Διαδίκτυο και την κοινωνική δικτύωση, αντιλαμβανόμαστε ότι έχουμε να αντιμετωπίσουμε έναν Λεβιάθαν³. Επικεντρώνουμε την προσοχή μας στα fake news. Παραγνωρίζουμε, όμως, τη σημασία της πληροφορίας που είναι μεν αληθινή, αλλά δημιουργεί μια στρεβλή αντίληψη της πραγματικότητας. Κοινώς την κατανόηση κειμένου.

Τι μέλλει γενέσθαι; Ιδέα δεν έχω. Το μόνο που ξέρω είναι ότι η εκπαίδευση χρειάζεται να βγει απ' το νεκροτομείο. Οι αναπηρίες της απειλούν τη χώρα, όπως την απειλεί και το δημογραφικό. Λένε ορισμένοι ότι τα αποτελέσματα των Πανελλαδικών είναι ο καλύτερος τρόπος αξιολόγησης των σχολικών μονάδων. Ακόμη κι αν παρακάμψουμε τη σημασία των φροντιστηρίων και των ιδιαιτέρων, αναρωτιέμαι πώς δεν τους περνάει απ' το μυαλό ότι οι Πανελλαδικές αξιολογούν, ως επί το πλείστον, την ικανότητα αποστήθισης των υποψηφίων. Πάντως δεν αξιολογούν τις δημιουργικές τους ικανότητες. Η μέση εκπαίδευση και οι Πανελλαδικές είναι ένα κλειστό σύστημα που αναπαράγει τον εαυτό του.

Δεν είμαι εκπαιδευτικός. Όμως η εκπαίδευση δεν ανήκει μόνο στους εκπαιδευτικούς. Είναι κοινωνικό αγαθό, όπως και η υγεία, και μας αφορά όλους. Όταν διαπιστώνουμε πως είμαστε λειτουργικά αναλφάβητοι στην κατανόηση κειμένου, σημαίνει ότι δεν μαθαίνουμε να διαβάζουμε. Και πώς μάθαμε να διαβάζουμε; Με την ανάγνωση της λογοτεχνίας – με την ευρεία σημασία του όρου. Από την αναβάθμιση της λογοτεχνικής ανάγνωσης, του μεγάλου θησαυροφυλακίου και της γλώσσας αλλά και της σκέψης, οφείλει να ξεκινήσει η ανάταξη της μέσης εκπαίδευσης. Ποιος όμως θα αναλάβει το έργο; Επί δεκαετίες τώρα οι διδάσκοντες είναι χρήστες «εγχειριδίων ανατομίας». Πόσοι μπορούν να μεταδώσουν στους μαθητές τους τη γοητεία του Τσίρκα ή του Ζορμπά; Τους λέω γιατί μου προσάπτουν ότι αναφέρομαι συνέχεια στον Βιζυηνό και στον Παπαδιαμάντη. Για να τη μεταδώσουν πρέπει να την έχουν αισθανθεί οι ίδιοι. Κι αυτοί, δυστυχώς, είναι παιδιά ενός σχολείου που αδιαφορούσε για τη λογοτεχνία.

Η κατανόηση κειμένου είναι θέμα δημοκρατίας. Η δημοκρατία στηρίζεται στην πειθώ. Χωρίς κατανόηση δεν λειτουργεί η πειθώ. Οπότε μην απορείτε αν οι νεότεροι -και όχι μόνον- είναι τόσο ευάλωτοι απέναντι στον λαϊκισμό. Δεν ευθύνεται μόνον το Διαδίκτυο. Ευθύνεται και η εκπαίδευση.

1. Το Διεθνές Πρόγραμμα **PISA** για την Αξιολόγηση των Μαθητών (**Programme for International Student Assessment**) είναι μία Εκπαιδευτική Έρευνα που διεξάγεται κάθε τρία χρόνια (από το 2000 έως σήμερα) και που υλοποιείται από διεθνή ερευνητικά ιδρύματα υπό την οργάνωση της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης του **ΟΟΣΑ** (**Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη**) και τη συνεργασία των συμμετεχουσών στην Έρευνα χωρών.
2. Στοιχείο ζωτικότητας, δυναμισμός, μαχητικότητα.
3. Βιβλικό θαλάσσιο τέρας. Κολοσσιαίο και τερατώδες κατασκεύασμα (μεταφορικά).

2° ΚΕΙΜΕΝΟ

Τι χρειάζεται η σύγχρονη εκπαίδευση;

Χαρά για μάθηση ή συλλογή πτυχίων; Καλλιέργεια ατομικών δεξιοτήτων ή εξομοίωση όλων; Ευελιξία, κινητικότητα, δημιουργία δυνατών προσωπικοτήτων ή παπαγαλάκια και άνευροι πτυχιούχοι; Η εκπαίδευση εντός και εκτός των συνόρων λειτουργεί ως μια ασφαλής νησίδα θαλπωρής, κοινωνικοποίησης, μάθησης και πειραματισμού ή είναι ο προθάλαμος μιας αδυσώπητης αρένας όπου κυριαρχούν ο στείρος ανταγωνισμός, η ανία και η βαθμοθηρία; Γιατί το σχολείο δεν είναι

μαθητοκεντρικό και ποιος φοβάται την ουσιαστική, βαθιά καλλιέργεια και την κριτική σκέψη;

Το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να προσαρμοστεί στη σημερινή εποχή. Οι μαθητές -το κέντρο κάθε προσπάθειας στην εκπαίδευση- πρέπει να προετοιμάζονται για τον κόσμο, για τον διεθνή ανταγωνισμό, όχι για τον στενό ελληνικό χώρο. Τα βασικά στοιχεία που πρέπει να αποκομίζει ο μαθητής μέσα από το σχολείο είναι η ικανότητα για κριτική σκέψη, η συγκέντρωση πληροφοριών από πολλαπλές πηγές, η αξιολόγηση των πηγών, η σύνθεση των πληροφοριών. Η μάθηση οφείλει να εστιάζει στον τρόπο μάθησης για ένα κόσμο που συνέχεια αλλάζει και όχι σε αποστήθιση πληροφοριών. Να μην χάνεται σε επουσιώδη πράγματα. Να εμβαθύνει στην ελληνική γλώσσα, στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία, στον Πλάτωνα και Αριστοτέλη, στη βαθιά ουσιαστική αγάπη για τη χώρα που θα συνοδεύει τους νέους, όταν βρίσκονται έξω από τα σύνορα της. Στις μέρες μας είναι το ίδιο σημαντικό να δημιουργούμε χαρακτήρες και προσωπικότητες, με το να δίνουμε γνώσεις.

Το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να είναι μαθητοκεντρικό, το αντίθετο από αυτό που κάνει σήμερα το ελληνικό σχολείο. Ο ρόλος του καθηγητή στην τάξη είναι σημαντικός, καθώς αποτελεί πηγή έμπνευσης και διευκολύνει τη διαδικασία μάθησης. Για να μπορέσει ο καθηγητής να αποδώσει ό,τι καλύτερο μπορεί, οφείλουμε να παρέχουμε ένα περιβάλλον δημιουργικό, ελεύθερο· ένα περιβάλλον που θα αποτελεί εκκολαπτήριο νέων ιδεών και νέων προσεγγίσεων, ένα ουσιαστικό ακαδημαϊκό περιβάλλον.

Το σημερινό σχολείο μπορεί και πρέπει να θέσει τέτοιους στόχους. Μπορεί να δώσει την εκπαίδευση που χρειάζεται ο μαθητής και οι απαιτήσεις του 21^{ου} αιώνα. Για να ολοκληρωθεί, όμως, με επιτυχία μια τέτοια προσέγγιση χρειάζεται η συνδρομή της πολιτείας. Με ακριβώς την αντίθετη νοοτροπία που είχε η πολιτεία μέχρι σήμερα. Χρειάζεται πλαίσιο αποκέντρωσης και αυτονομίας, με υψηλή μόνο εποπτεία. Χρειάζεται ελευθερία στο πού θα δίνεται έμφαση στην ύλη και στον τρόπο διδασκαλίας της. Να δίνονται ευκαιρίες στους καθηγητές να εκπαιδευτούν για ένα διαφορετικό σχολείο, να είναι καινοτόμοι. Να αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τα μέσα που έχουν στη διάθεση τους και τις εγκαταστάσεις του σχολείου. Εν τέλει, το σχολείο πρέπει να έχει αυτονομία και να λογοδοτεί για τα αποτελέσματα του.

3^ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Εγκώμιο στη μάθηση

Μάθαινε και τ' απλούστερα!
Γι' αυτούς που ο καιρός τους ήρθε
ποτέ δεν είναι πολύ αργά!
Μάθαινε το αβγ, δε σε φτάνει,
μα συ να το μαθαίνεις!
Μη σου κακοφανεί!

Ξεκίνα!

Πρέπει όλα να τα ξέρεις!

Εσύ να πάρεις πρέπει την εξουσία.

Μάθαινε, άνθρωπε στο άσυλο!

Μάθαινε, άνθρωπε στη φυλακή!

Μάθαινε, γυναίκα στην κουζίνα!

Μάθαινε, εξηντάχρονε!

Εσύ να πάρεις πρέπει την εξουσία.

Ψάξε για σχολείο, άστεγε!

Προμηθεύσου γνώση, παγωμένε!

Πεινασμένε, άρπαξε το βιβλίο: είν' ένα όπλο!

Εσύ να πάρεις πρέπει την εξουσία!

Μην ντρέπεσαι να ρωτήσεις, σύντροφε!

Μπέρτολτ Μπρεχτ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να παρουσιάσεις συνοπτικά το περιεχόμενο της 4^{ης}, της 5^{ης} και της 6^{ης} παραγράφου του 1^{ου} ΚΕΙΜΕΝΟΥ (70-80 λέξεις).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το 1^ο και το 2^ο ΚΕΙΜΕΝΟ, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη *Σωστό* ή *Λάθος*. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στα κείμενα:

1^ο ΚΕΙΜΕΝΟ

α. Σύμφωνα με τον συντάκτη του κειμένου οι απογοητευτικές επιδόσεις των Ελλήνων μαθητών στον διαγωνισμό της PISA οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η παιδεία είναι στην πραγματικότητα ένας μηχανισμός αποθήκευσης πληροφοριών.

β. Οι αναπηρίες της εκπαίδευσης απειλούν τη χώρα εξίσου με το δημογραφικό.

2^ο ΚΕΙΜΕΝΟ

γ. Το εκπαιδευτικό σύστημα, απόλυτα προσαρμοσμένο στη σημερινή εποχή, έχει στόχο να προετοιμάσει τους μαθητές για τον κόσμο και για τον διεθνή ανταγωνισμό.

δ. Στην 1^η παράγραφο ο συντάκτης φαίνεται βέβαιος ότι η εκπαίδευση εντός και εκτός των συνόρων λειτουργεί ως μια ασφαλής νησίδα θालπωρής, κοινωνικοποίησης, μάθησης και πειραματισμού.

ε. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να είναι μαθητοκεντρικό και ο καθηγητής να διευκολύνει τη διαδικασία μάθησης.

Μονάδες 10

B2α. Στην 1^η παράγραφο του 2^{ου} ΚΕΙΜΕΝΟΥ να εντοπίσεις δύο εδάφια στα οποία η γλώσσα λειτουργεί ποιητικά/ μεταφορικά (4 μονάδες) και να αναφέρεις τον στόχο του συντάκτη για κάθε εδάφιο ξεχωριστά (4 μονάδες).

B2β. Να αναφέρεις έναν από τους τρόπους με τους οποίους οργανώνεται η 3^η παράγραφος του 1^{ου} ΚΕΙΜΕΝΟΥ (3 μονάδες) και να αιτιολογήσεις τη χρήση του (4 μονάδες).

Μονάδες 15

B3. Να αναφέρεις τον τρόπο πειθούς και τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιούνται στη 2^η παράγραφο του 1^{ου} ΚΕΙΜΕΝΟΥ. Να απαντήσεις τεκμηριωμένα χρησιμοποιώντας στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Σε ποιους, κατά τη γνώμη σου, το ποιητικό υποκείμενο στο 3^ο ΚΕΙΜΕΝΟ απευθύνει την προστακτική «μάθαινε» και γιατί; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε τουλάχιστον τρεις διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες. Συμφωνείς με τις προσαγές/ προτροπές του ποιητικού υποκειμένου; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Στο 1^ο ΚΕΙΜΕΝΟ διατυπώνεται η θέση ότι «το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να είναι μαθητοκεντρικό, το αντίθετο από αυτό που κάνει σήμερα το ελληνικό σχολείο».

α) Συμφωνείς ή διαφωνείς με την παραπάνω θέση και γιατί;

β) Εσύ, ποιες άλλες αλλαγές προτείνεις, ώστε να βελτιωθεί το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα;

Αξιοποιώντας δημιουργικά το 1^ο και το 2^ο ΚΕΙΜΕΝΟ να παρουσιάσεις τις απόψεις σου σε άρθρο 350-400 λέξεων, που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 30

Σας ευχόμαστε επιτυχία!!!